

L'«índex Pla», molts, molts més nyaps

El volum dels «índexs a l'Obra Completa» de Josep Pla és un pou de sorpreses. Algunes ja han estat divulgades. Però n'eren només una mostra.

Aquí n'hi ha algunes més. Tota una nova mostra del nivell exigít als llicenciats en filologia catalana i del nas que tenen alguns catedràtics a l'hora de triar les persones idònies per a elaborar els índexs de l'obra completa d'un autor.

Lluís Bonada

Si us interessa conèixer tot el que Josep Pla va dir a la seva *Obra Completa* sobre un escriptor determinat, Miquel dels Sants Oliver, per exemple, i obriu el volum dels *índexs* aparegut amb el certificat de garantia de competència, rigor i professionalitat signat per Joaquim Molas, hi trobareu, en la seva entrada pertinent, un gran nombre de volums i de pàgines. Però si us feu del rigor, competència i professionalitat de l'equip universitari que ha treballat sota la direcció de la llicenciada que diu que ha tingut cura del volum, no podreu consultar tots els Miquel dels Sants Oliver que apareixen a l'*Obra Completa* de Josep Pla.

Penseu, encara que costi molt imaginar una bestiesa així, que algun o alguns membres de l'equip universitari ha cregut que el primer cognom de l'escriptor, en comptes de ser Oliver, és un altre i, el que encara és més greu, que la curadora no se n'ha adonat. I després penseu quin pot ser aquest altre «cognom». Doncs, en aquest cas, és Sants. Disset referències que no apareixen per Oliver apareixen per Sants, per **Sants Oliver, Miquel dels**. Gràcies a aquest mètode, fins i tot l'entrada aparentment bona és incorrecta, per incompleta.

Hi ha, en aquest cas, un fet preocupant. La persona que ha fixat i informatitzat erròniament la majoria d'aquestes disset referències per **Sants Oliver, Miquel dels**, és la curadora del volum i, alhora, responsable «dels mètodes de fitxatge i d'unificació», la persona que «l'hivern de 1977, el Dr. Joaquim Molas i els editors Josep Vergés i Joan Teixidor» li proposaren d'elaborar els índexs. Si us plau, no rigueu. Precisament ho comentem perquè estigueu més preparats i mentalitzats i no us sorprengui tant el que llegireu a partir d'ara. I si us heu posat les mans al cap, bo i pensant com prepara la universitat els llicenciats de llengua i literatura catalanes, us adverteixo que ja no cal que les torneu a baixar —feuhó només quan calgui girar full— perquè tot el que vindrà ara serà tant o més espectacular que el que heu llegit aquí o en altres llocs sobre els *índexs*. Per exemple, que la comarca del Conflent és un riu i la del Moianès, una muntanya. Que Medinaceli és una província. Que Jaume I va escriure dos llibres diferents, la *Crònica* i el *Libre dels feits*, bo i contradint la coberta de l'edició de la «MOLC», col·lecció dirigida per Joaquim Molas. Que el massís del Montnegre del Maresme és el cim Montnegre del Gironès on es van cremar els boscos de Joaquim Ruyra. Que

Pla, amb Josep Vergés, l'any 1979 al mas de Llofriu.

Enric d'Aragó i de Sicília va ser qui, dos segles més tard, va fer empaitar en Joan de Serrallonga. O que Josep Vergés Matas, l'editor de Pla, tenia dues mares i dos avis paterns.

Hi ha diverses menes d'errors. Per una banda, males lectures del text de Pla. Són els que converteixen el Conflent en un riu. Després, desconeixement de quins són els cognoms de les persones, ja sigui convertint el primer cognom en nom o a l'inrevés. Si, com hem vist, hi ha disparitat de criteris entre l'equip, el resultat són dues i, com veurem, també tres entrades incorrectes per nom, unes perquè són errònies i totes perquè són incompletes. Hi ha manca d'unificació en la transcripció de molts noms estrangers, i com que en l'obra de Pla apareixen a vegades escrits en diverses versions, cada versió es converteix en una persona diferent, bo i multiplicant el nombre d'entrades incompletes. En contrapartida, persones que tenen el mateix cognom es converteixen en una sola persona. Amb els sants no saben què fer, si entrar-los per «sant» o pel nom. Uns entren un sant per la «s» i altres, el mateix sant, pel nom. El grup dels topònims amb errors esgarrija.

Josep Pla escriu a *La Costa Brava*: «La Perica —o Sa Perica, que és el nom...». El lector de les «Indicacions per a l'ús dels índexs» ha estat informat que les entrades que comencen per l'article salat, el mantenen al principi, cosa a la qual no estàvem acostumats els lectors d'enciclopèdies i geografies.

Per cert, que també diu la curadora que l'article «Na» i «En» és salat. Però deixem-m'ho —sempre i quan la curadora no ens eduqui els nostres fills— i tornem a La o Sa Perica. Aquesta citació de *La Costa Brava* entra per Sa Perica. Però es veu que no tots van seguir les indicacions de la curadora. El que va fixar el volum 7 troba el mateix indret citat però l'entra per Perica. Un cop més, dues entrades incorrectes per incompletes. Gràcies a aquesta disparitat de criteris pel que fa als topònims salats, i als «salsats» amb «en» o «na», hi ha molts indrets les referències dels quals queden repartides entre dues o més entrades.

Alguns casos: Albufera d'Alcúdia, Arnella, Banc, Bergantí, Bufadors, Caials, Calobra, Camallerís, Canal —aquí hi ha tres entrades incorrectes perquè, a més, separen el carregador de Sa Canal de l'embarcador, que és el mateix— Cruanyes, Encalladora, Calobra, Guix, Massoni, Musclera, Mut, Tramadiu, Vall d'en Bas, Verderra i Xecu. Les muntanyes Falugues de la Costa Brava formen part d'aquest grup, ja que surten una part per Falugues i una altra per Ses Falugues. No cal recordar que cada topònim desdoblant vol dir dues entrades incorrectes.

Com s'esdevé amb l'entrada Montnegre, hi ha entrades úniques per a indrets diferents que tenen el mateix topònim. La Maçana aplega tres llocs diferents, la d'Andorra, la de la Noquera Pallaresa i la del coll fronterer. Però, a més, trobarem una altra entra-

Joan de Serrallonga, segons un gravat romàntic.

da per al coll de la Maçana, incompleta, clar, perquè li falta la referència que es troba a l'entrada anterior i, a més, una altra que apareix en una de posterior, escrita Maçanes, tal com apareix en el text de Pla, si bé per la lectura del text ja es veu que fa referència al mateix coll. Amb Maçana, doncs, hi ha tres entrades incorrectes, més una quarta que falta.

Fenomen semblant amb l'entrada **Foradada, Na (Mallorca)**, on, a més de no haver estat entrada aquí per l'article, contra el que diuen les indicacions, apleguen tres indrets diferents. A més del de Mallorca, un de Torroella de Montgrí i una altra de l'illa de Cabrera, referències que falten en les entrades on haurien d'estar. Però a més d'això, Na Foradada de Mallorca surt al seu torn dividida, car una altra referència apareix entrada per l'article. És a dir, en el cas Foradada es compten quatre entrades incorrectes. Més ignorància del país. Punta Creu de Roses inclou la punta Creu del Port de la Selva. Canyelles inclou el Canyelles de Garraf i el Canyelles, amb «n», de l'Alt Empordà, Romanyà de la Selva inclou una referència a Romanyà d'Empordà. La platja empordanesa de Sant Pol l'atribueixen a la Selva. El restaurant Portitxol d'Arenys de Mar te'l situen en el petit poble d'Arenys d'Empordà. La Cala Bona del Cap de Creus és una entrada incompleta perquè altres referències apareixen en una entrada diferent, barrejada amb la Cala Bona que es troba entre Tossa i Sant Feliu.

A vegades, els errors, més que detectar ignorància, fan posar en dubte la capacitat de lectura dels autors dels índexs. Pla ja pot escriure, quan parla del Llobregat que hi a l'Empordà, que és, afegeix entre parèntesi, l'afluent de la Muga, amb la intenció que el lector

Santiago Rusiñol, no hi apareix.

no el confongui amb el riu Llobregat. L'equip no arriba a la categoria de lector de Pla: inclouen aquesta referència dins del riu Llobregat. Altres indrets que no pertanyen al lloc que es diu, i la culpa no és de Pla, són la platja es Sot i l'Illot Na Pobra. Més errors de localització: l'Església de la Colònia Güell, de Santa Coloma de Cervelló, apareix a Barcelona.

Error literari-geogràfic: fan residir Joan Salvat-Papasseit en un inexistent sanatori andorrà de les Escaldes, quan va anar al sanatori de les Escaldes de l'Alta Cerdanya. La persona que va fitxar aquesta referència i, després, la que

El cas Vergés

A l'editor Vergés no solament li desdoblen la mare. També apareix repartida en dues entrades la família materna, per *Matas i Matas, família*. La seva branca paterna queda molt potinejada. El primer Vergés surt pelat, però, com que la persona que el va entrar no es va preocupar per saber el seu nom complet, li afegeix una informació per identificar-lo, que és aquesta: «Marit de R. Barris i Delhom». A sota, apareix un altre Vergés, Josep Vergés Borrell. Segons es dedueix de la lectura de la pàgina que citen, fa referència al senyor Vergés que es va casar amb Rosa Barris i Delhom. Un altre cas de desdoblament, l'avi de l'editor. El matrimoni va tenir, segons Pla, quatre filles i tres fills. La complicació és amb les filles. N'hi ha una de la qual un fitxadador no ha sabut el nom i indica que és «de Quintana, segona filla de Rosa Barris». La tercera, segons Pla, es deia Mercè i així surt fitxada. La quarta es deia Antonieta i així surt. Pla diu de la primera, que es va casar amb el senyor Vilaret. Tampoc no diu el nom de la segona, casada amb Quintana. Però a l'índex hi ha dues Vergés i Barris més amb els seus noms, Angeleta i Júlia. Ja ens en sobra una, ja que n'hi ha quatre amb el nom complet i una cinquena, la casada amb Quintana.

Però aviat ens ens sobraran dues. Més endavant apareix una Senyoreta Vergés amb la informació que és filla de D. Rosa. Es tracta, si llegim Pla, de la filla gran, la casada amb en Vilaret. Si les referències són correctes, hi ha sis entrades per a quatre persones. Això vol dir que pel que fa a aquestes germanes, hi ha, a més de confusió, quatre entrades incorrectes. □

la va informatitzar, en aquest cas la curadora, no havien llegit les primeres línies del volum número 100, el darrer, de la col·lecció «Antologia Catalana» dirigida per Joaquim Molas. És l'Epistolari de Joan Salvat-Papasseit editat per Amadeu-J. Soberanas i Lleó, publicat el 1984. Soberanas enceta el pròleg així: «El març de 1922 Salvat-Papasseit escriví a Josep Maria López-Picó des del sanatori de les Escaldes, a l'Alta Cerdanya...».

A l'Alt Empordà hi ha el poblet d'Ermedàs i a Palafrugell, un paratge anomenat el Pla d'Ermedàs. Massa complicat d'entendre-ho. Primer apa-

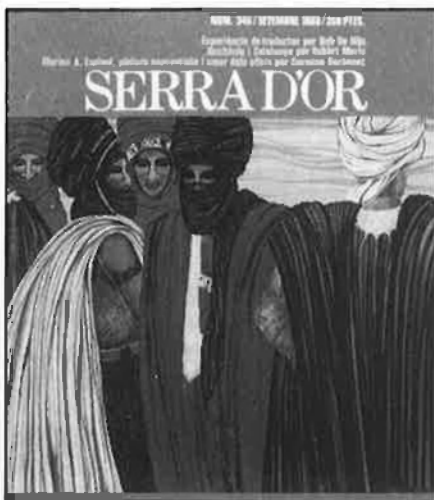
El cas Pujol

Encara que en altres casos no es pugui dir que cauen en errors gruixuts, si que cal parlar de potineïria. Jordi Pujol Cofan, amic de Pla, és l'autor del *Llibre de lectura de Josep Pla*, editat per Destino. El senyor Pujol Cofan és, també, traductor teatral i autor d'alguns articles sobre Pla que donen informacions de primera mà. Quan l'entren, ni tan sols prenen la molèstia de demanar als de Destino quin és el segon cognom, o bé consultar el *Llibre de lectura de Josep Pla*. I per poder-lo així diferenciar del Jordi Pujol i Soley no se'ls acut res més que identificar-lo pel seu lloc de treball. Així, la seva entrada queda convertida en *Pujol, Jordi (de la «Caixa»)*. Es veu que per als lectors de Pla és més important identificar-lo així que no pel seu nom complet. Per cert, que li atribueixen relacions amb Sol y Ortega. Fals. El confonen amb un altre Pujol.

Parlant dels Pujol. Al Pujol i Soley li falta una referència. I apareix un *Pujol, Sr (pare de Jordi P.)*. Ja suposem que hauran pensat que amb la inicial n'hi havia prou per indicar a quin dels dos Jordis es refereix, perquè, clar, el Soley és més important que el de «la Caixa», encara que aquest hagi tingut més relació amb en Pla i li hagi editat un llibre. Una cosa semblant s'esdevé amb el pare de Josep Carner i Puig-Oriol. Per identificar de qui és el pare diuen que és el pare de J. Carner. Però de J. Carners n'apareixen tres... Una altra identificació sorprenent: Josep Selva diuen que és el del museu de Barcelona, quan no calia cap identificació, perquè no n'apareix cap més amb el mateix nom. Potser el volen diferenciar de l'escriptor Josep Selva. Però si és el mateix... □

reix un *Armada's, Pla d'*, escrit erròniament amb «a» inicial, on trobem sis referències. Aquestes sis referències falten al Pla d'Ermedàs entrat correctament per la lletra «e». Però encara en falten més. Apareixen barrejades amb les referències al poblet, entrat per *Ermedàs*. Tres entrades incorrectes, doncs.

Un dels rius de Girona és el Galligants i a Figueres tenen una riera amb el mateix nom, la que va quedar coberta per la Rambla. L'entrada *Galligants*, El el confon els dos. I per acabar-ho d'adobar, apareix un *Torrent*

L'entrada de la revista Serra d'Or, errònia.

de Galligants que és el de Girona, amb noves referències.

Per errors de transcripció, o perquè s'han limitat a copiar els topònims tal com apareixen a l'*Obra completa* de Destino sense averiguar si es tractava d'un mateix indret, es desdoblen o tripliquen, amb les referències repartides, aquests, entre altres: Agda i Agde; Ampúria Brava i Empúria Brava; Andros i Andros, Illa; Bagdad i Bagdag; Baget i Beget; Balsareny i Balsereny; Bellpuig i Bellpuig d'Urgell; Besiers i Béziers; Beuda; Bola; Camallera; Chambéry i Chambrey; Citera i Citea; Colares, Colhares i Collares; Colcerola i Collserola; Deauville i Dauville; Duina i Dwina; Ferruc i Ferrutx; Fidees i Fídies; el monestir de Fontfreda i el de Fontfroide; Gibarola i Giverola; Illa Gozo i Gozzo; Lilla i Lille; Lombardia i Llombardia; Malé, Mà-

lea i Maleas; Mas d'en Baltre i Mas d'en Bartra; Mato Grosso i Matto Grosso; Nostra Senyora dels Àngels i la Mare de Déu dels Àngels; Pont de Molins i Pont dels Molins; Santigosa i Sentigosa; Roda i Roca de Ter; Teixo i Tejo, tant el riu com l'estuari (quatre entrades incorrectes, doncs) i Tôbruk i Tobruk.

Sense abandonar aquest grup, cal afegir-hi la llista dels noms que han aparegut en l'obra de Pla per «c» i per «k». Per aquest sistema són repetits, i amb les referències repartides, Kalrsbad, Kàrpathos, Kassel, Kavalla i, fins i tot, el jugador de futbol Kokcis. Un franc tirador de l'equip va voler resoldre un topònim, si més no. A *Mikonos*, et remet a *Miconos*, amb «c». I, en efecte, a la pàgina anterior apareix *Miconos* amb «c». Però tot s'espatlla perquè també apareix el *Mikonos* amb «k» amb una referència que, com que falta a l'altra, la converteix en incompleta. Una cosa semblant és el cas de Santa Maria de Corcó o L'Esquirol. Té una entrada que diu *Esquirol* o *Santa Maria de Corcó* i altres referències es troben a l'entrada *Santa Maria de Corcó* o *Esquirol*. I amb Sa Bardissa o Calonge de les Gavarres també van descoordinaats. L'entrada *Bardissa, Sa*, et remet a Calonge. Però l'entrada *Sa Bardissa* sí que és bona. Hi apareixen dues referències que no trobes a l'entrada de Calonge. Finalment, cal advertir que, segons els índexs, les ciutats de Chicago i Xicago, amb quatre entrades cadascuna, són ciutats diferents.

La invenció de muntanyes causades per deficientes lectures del text de Pla no es limita al Moianès, sinó que s'es-

Les referències a la ciutat de Figueres també estan equivocades.

Prudenci Bertrana, absent.

tén a l'Arieja, al Capcir i al Lluçanès. El cas del riu Conflent és un cas com un cabàs, ja que una de les referències parla fins i tot del seu curs, quan Pla parlava del curs d'una carretera. I perquè l'entrada faci més patxoca, aquesta imaginativa entrada inclou dues referències més que, com la primera, pertanyen a la comarca i no a cap riu,

tres referències que, naturalment, falten a l'entrada **Conflent, comarca**.

Un altre invent: un mateix indret pertany a dues comarques. Arbre Sec, al Gironès i l'Hostal de l'Arbre Sec, a l'Alt Empordà. Més desdoblaments incorrectes: el Cap Salines té una entrada que el fa pertànyer al Baix Empordà i una altra a la Costa de Torroella, que és el mateix, Caleta (Lloret de Mar) i Caleta, Punta (La Selva), també és el mateix lloc.

La Fageda d'en Jordà apareix desdoblada, una part per Fageda i l'altra per Jordà. Desdoblaments com aquests o provocats per errors de transcripció, els pateixen el Cerro de los Angeles, Punta Arenas, Cala Aubarca, Cabaret Eden Concert, Vall de Bianya, Cabo Verde, Baix Cardener, Font Morisca, Mola de Formentera, Font en Xecu, S'Illot Pla, Port Pelegrí, Cabanes de Fitó, Santa Maria de Vilabertran, els tinyaus de la Camarga i Punta Espinuda. Altres indrets surten repartits entre tres entrades, segons la paraula que han triat per encapçalar-la, com són

Els Jardins del Castell de Cap Roig i el *Port de Ses Orats* de Fornells de Begur. Parlant de Fornells, entre entrades que confonen Fornells diferents, les que només són incompletes i les que no indiquen a quin dels Fornells pertanyen, hi ha nou entrades incorrectes.

Això d'unificar els criteris per entrar els noms es fa patent amb els hotels, vaixells i masos. Uns entren pel nom i els altres per les paraules hotel, mas i vaixell. La localització alfabètica compta amb una perla. III Anó Triunfal apareix a la lletra «i», entre *Iguazú* i *Il Barbiere de Seviglia*.

Hi ha també indrets desdoblats en dues entrades incompletes perquè una apareix dins del municipi al qual pertanyen i l'altra va sola. Això li esdevé al Mas Ventós, dels Teixidor, a Olot; el Mas de l'Alzeda de Cadaqués; el Col·legi de Notaris, part solt i part a Barcelona; l'Institut de Figueres; l'Institut Pasteur i el Museu Guimet de París. També hi pot haver desdoblaments dins del mateix municipi. A Barcelona, l'Escola d'Enginyeria Industrial es desdobra amb les Escoles d'Enginyers Industrials; el carrer Nou, amb el Carrer Nou de la Rambla i amb el del comte de l'Assalt, tot i que si consultes el conde del Asalto et remet en al Nou de la Rambla; el Seminari, amb el Seminari conciliar i l'Escola Industrial amb la Universitat Industrial. El Saló dels Cent apareix en part a l'entrada corresponent a l'Ajuntament de Barcelona i en part en una entrada pròpia, **Barcelona, Palau Municipal, Saló de Cent**. Per cert, que a Banyuls de la Merenda tenen, per una banda, Casa consistorial, i per l'altra, Mairie. A Girona, el Centre Moral. A Vic, la Catedral i el Museu Episcopal.

El Monestir de Cuixà entra una part per Cuixà i l'altra per Sant Miquel de Cuixà. En contrapartida, situen dins de l'Acció Catòlica de Girona una referència a l'Acció Catòlica estatal. Hi ha un carrer barceloní que no saben on pertany i el deixen fora de municipi, el carrer Basses de Sant Pere, i un Museu de la Rambla de Figueres que no existeix amb aquest nom, entrada que converteix en incompleta l'entrada **Figueres, Museu de l'Empordà**. Si busqueu el Museu de l'Ermitage no en teniu prou amb buscar per Leningrad. Us cal trobar més referències a Petersburg.

Després d'això, demanar que es resolguin els errors de l'edició de l'*Obra completa* de Pla és somiar truites. Així, si quan Pla escriu Llers quan es refereix a l'afusellament que va fer-hi Sa-

Segons els «Índexs», Jaime I va escriure dos llibres diferents, la «Crònica» i el «Llibre dels feits».

valls, caldria haver sabut que es referia al poble ripollès de Llaers i no pas al de l'Empordà. Quan, per error d'edició, un comte d'Empúries apareix anomenat Lluc, caldria haver sabut que aquests comtes Empúries eren els Hug. I que la Kodak es diu Eatsman i no Castman. O bé que quan una vegada Pla parla de Montsoriu és Mansolí. O bé que el castell de Montsoriu no pertany a Blanes. Hem trobat una entrada que vol resoldre un topònim erroni. Però s'equivoquen de poble. Al volum 9 apareix un Farràs. A l'índex es torna Farrés. Però Pla, segons es dedueix del que diu el text, es referia a Fares.

Els noms desdoblats, perquè unes vegades apareixen amb el nom complet i altres no, per exemple, o perquè confonen cognoms i noms, o per altres badades, fan una llista molt llarga. Només n'esmentarem uns quants. Els germans Alvarez Quintero; Martínez de Galinsoga; Ramon Martí Alsina; Bretran d'Amat; els Ametller de Banyoles amb sis entrades incorrectes; Antoni Alasà o Alassà; Nuno Alvares Pereira; Bertran d'Amat; John Armstrong; Mateo Azpeita Esteban; Germans Basses; Barba-roja i Barba-rossa; Bonaventura Bassegoda i Musté; Jaume Berenguer; Georg Bernhard o Bernard; Bernat de Pau; Bernat de Santa Eugènia; Henri Bertrand; Guillem de Boladeres; Bonaplata i Bonaplanta; Tico Brahe; Edmon Brasés; Jean-Jacques Cambaceres; Francesc Camps i Mercadal; Karamanlis; J. M. Carles Tolrà; Albert del Castillo; Isidre Clopas; Jaume Collell; Daniel Defoe; Serge de Diaghilev; Caterina Domenech; Joana Enríquez; Figuerola; Caterina Folc de Cardona; Forestier; Joaquín Gaztambide; Giovanni Giolitti; Pepet Gitano; Samuel Johnson; Lamy; Lillim o Lilliu; Jaume Llansó; el professor de Girona Lòpez; Luis de León; Luis de Granada; Joan Miquel; Pasqual Madoz; Martínez Campos; August Matons; Josep Morgades; Mateu Morral; Miquel Muntades i Romani; Carles Obiols; August Pagès; Pancho Villa, que apareix per Villa, Pancho i Pancho Villa; Jesús Pinilla; Piranese; Planes i Casals; Lluís Plandiure Josep M. Prim; Joan Reglà; tres Raventós-Reventós; Pierre Reverdy; Francesc Jofre Rocabertí i de Pacs; Roger de Maçanet; Francesc Rovira; Francesc Sagnier; Guillem Sagrera; Emili Saguer i Oliver; Sant Pere Nolasc; Sant Pau; Sant Pere; Rafael Sanzio; Onofre Sastre; Enric Sauch; Sieyes; Silvia Fattori, la Silvia de Leopardi, que hi apareix en part pel nom i en part, pel

Absències

Hem agafat un volum de l'*Obra Completa* de Josep Pla a l'atzar, el 9. Hem volgut veure si els noms quedaven tots ells registrats als índexs. No hem fet la prova amb tots els noms del volum, només amb uns quants. Ja n'hi ha hagut prou per comprovar que no tots han quedat fitxats.

Hem trobat que l'Índex s'ha oblidat de registrar les pàgines on, en una ocasió, o més d'una, apareixen aquests noms: Serrallonga, Riudarenes, Terranegra, Rusinol, Bertrana, Ruiz, Palol, J. B. Coromina, Cassanyes, Flaçà, Torrent, Perafita, S'Arnella, Ceret i Canigó.

I en altres volums, hem trobat casualment a faltar referències a Maçanet, Sant Miquel de Colera, Roda de Ter, Torelló, Leopardi, Gudiol, Vayreda, Sobrequés, Hitler, Josep Camprubí i Pius Pujades. Pel que fa al coll de Costa Roja, no li trobàvem la seva entrada, però sí que hi és. El que passa és que és entrat, erròniament, *Roja, Costa*. Altres vegades, l'equip fitxador és incapaç de deduir que quan Pla parla de l'apotecari de Figueres que va escriure sobre el romànic es refereix a Alexandre Deulofeu. O bé que quan escriu que la Casa del Llibre li envia «el llibre de P. Coromines —suposo que per encàrrec del professor de Chicago», es refereix a Pere Coromines, el primer, i Joan Coromines, el segon, ja que cap de les entrades dels dos Coromines no inclou aquesta citació. Fins i tot en una ocasió l'oblit afecta tot un capítol, com és el dedicat a dom Maur Ametller, monjo nascut a Palafrugell, en el volum 33. En tot aquest apartat caldria afegir-hi els casos de referències errònies, números de volums i pàgines equivocats, que també n'hi ha. □

cognom; Idelfons Sunol; Turatti; Antonio Van Halen; Vollard, i Wetach o Wettach. Anníbal i Àsdrubal, apareixen amb «h» i sense. També n'hi ha de triplicats: com Diodor Sícul i Kapodístrias. Aquest darrer apareix en aquestes altres dues versions: *Capodistria i ístria, Capo*.

El cas Cazorro és espantós. El primer que apareix et remet a Estalella i Cazorro, com si fos una persona, quan n'eren dues. Però immediatament després trobes Cazorro ben entrat, **Cazorro Ruiz, Manuel**, que és el mateix. Ben entrat, però erroni per incomplet, clar.

DOMÈNEC UMBERT

Pancho Villa hi té tres entrades diferents. Les referències a Francesc Parcerisas també són errònies.

I, efectivament, l'entrada **Estalella i Cazorro** existeix. Aplega referències en dues pàgines de dos volums. I, com passa amb Cazorro, sota **Estalella i Cazorro** apareix, ben escrit, el senyor Estalella, sense les referències que li han estat adjudicades en l'inexistent Estalella i Cazorro. Amb Aribó, també et trobes que l'entrada Aribau et remet a Aribó, si bé algú que desconeixia la consigna entra una referència per Aribau.

A la confusió, ja denunciada fa temps, entre els Alsius de Banyoles i els de Palafrugell, cal afegir-ne una altra.

Atribueixen a Francesc Alsius, de Palafrugell, la fundació de la Caixa de la Diputació de Barcelona, cosa que va fer un altre Alsius, germà del de Palafrugell, que no té entrada. Si l'equip troba dos sacerdots amb el mateix nom, ja té prou informació per creure que es tracta d'una sola persona, com és el cas de mossèn Daussà de Banyoles i el capellà de l'hospici de Girona. Si hagessin consultat el cas amb algun erudit, trobarien qui recordi encara ara els dos mossens.

De totes les potineries que es poden fer fixant noms, n'hi ha una d'insuperable. Hi ha una entrada que diu així: **Torrent i Lladó, Serra de**. Aquesta entrada té només una referència, qualificada de «trets personals», com si una serra pogués tenir trets personals, a no ser que els autors de l'*índex* creguin factible l'existència d'un senyor batejat amb el nom de **Serra de**. Ja es veu, només llegint l'entrada, que alguna cosa grinyola. Però no us podeu imaginar la magnitud del nyap. Us transcriu la frase de Pla, d'on surt aquest o aquesta Serra de Torrent i Lladó: «A Palamós, hi tenim el gran

Diògenes, gran importador de suro d'Extremadura, gran ballador de Sardanes, amb Serra de Torrent i Lledó de Sant Feliu de Guíxols.» Gràcies a aquesta estrambòtica —i patètica, pel que denúncia— entrada, els autors dels *índexs* cometem quatre errors més, sense comptar que escriuen Lledó malament. Deixen incompletes, i en algun cas no les inclouen, les entrades corresponents als senyors Serra i Lledó i als topònims Torrent i Sant Feliu de Guíxols.

El desconeixement dels cognoms de moltes persones, escriptors o personalitats diverses, els porta a entrar erròniament Pere d'Alcàntara Penya —entrat per Alcàntara—, Marià de la Pau Graells, Titus Flavi Vespasià i Josep Llorenç Artigas, entre altres.

Més exemples del coneixement de la gent famosa. Pla parla de Luno Pena. Doncs sense consultar a ningú qui era aquest Luno Pena, el franquista president de la Caixa de Pensions i catedràtic de Dret Natural de la Universitat de Barcelona, creuen que aquest senyor va ser batejat amb el nom de Luno i que Pena és el seu primer cog-

nom: el trobareu entrat Pena, Luno. El mateix cas es repeteix amb Antoni Julià de Campmany. Els autors de l'*índex* es pensen que Campmany és el seu primer cognom. Un altre invent. Es veu que Servià Cantó, el restaurador de Pals, no són dos cognoms, sinó d'un senyor que es deia Cervià Cantó i, en part, entra per **Cantó, Cervià**.

Molts llibres, organismes i diaris són desdoblats, ja sigui perquè apareixen en versió original, per una banda, i traduïts, per l'altra, o bé perquè un cop l'entren precedit per l'article i l'altre no, o perquè surten amb inicials. Alguns casos: *Annals, Alcorà, De la natura, Agència Havas, Le Matin, El Roig i el Negre, Vida d'Henry Brulard, Mannon Lescaut, Tractat teològicopolític, Las inquietudes de Santi Andia, I promesi sposi, Le Figaro Littéraire*, la Nato, la BEA i la revista *Serra d'Or*, entre altres.

Es veu que això de buscar el títol d'un llibre del qual en Pla parla sense dir el nom exacte és una cosa que no estava a l'abast de l'equip del volum. Si no, no s'entén que apareguin, en cursiva, aquests títols: *Llibre de Ferran*

FONOTECA DE MATERIALS

La primera col·lecció discogràfica amb gravacions de documents sonors originals, recollits directament de la tradició oral de cantadors i sonadors populars valencians.

- Vol. I al VI.—Estoig amb materials variats.
- Vol. VII.—Morella. Tocs tradicionals de dolçaina.
- Vol. VIII.—Algemesí. Danses de la processó.
- Vol. IX.—Titaguas. Música tradicional.
- Vol. X.—Cant dels Pelegrins de les Useres.
- Vol. XI al XIII.—Alt Palància. Música tradicional.
- Vol. XIV al XIX.—Estoig amb materials variats.
- Vol. XX.—Campanes de la Vuitava del Corpus. El Patriarca.

Ja a la venda: DIFUSIÓ MEDITERRÀNIA.
C/. Sagunt, 173-13 • VALÈNCIA - 366 15 29

 GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

Dalt, l'entrada a Canigó atribueix a l'Hermós una referència a Josep Sebastià Pons. Baix, a l'esquerra, Josep Carner, en la foto amb Puig-Oriol, també té entrades errònies. A la dreta, el monestir de Cuixà entra una part per Cuixà i l'altra per Sant Miquel de Cuixà.

Agulló sobre cuina i Llibre de Carandell Pericay sobre l'Empordà.

En coses de beure i fumar, tan estimades per Josep Pla, l'índex no es queda enrere. A més dels casos ja coneguts, trobarem un aperitiu que es diu Byhrr i un altre anomenat Bhyr. Un que es diu Martini&Rossi i un altre anomenat Rossi. L'entrada Chanti barreja el nom del vi amb les vinyes, a més d'incloure referències equivocades. I algunes absències, trobades a l'atzar, pel que fa al paper de fumar.

A l'entrada Carlets falta una referència i tampoc no hem trobat la que hauria d'indicar-nos en quina pàgina parla en Pla d'aquell cartell amb la inscripció «Fumad Papel Bambú» penjat a l'habitació de Santiago Rusiñol, a la fonda d'Aranjuez.

Si cap de l'equip no va fer boicot a la tasca o no va existir cap divorci en-

tre l'equip i la coordinadora, no s'entén que hi pugui haver aquestes tres entrades: Divorci, Tremol, que és un arbre, i Trèvol, el farratge.

Un altre capítol d'incorreccions estaria format per les entrades escrites anualment, però que, a diferència de la majoria de les esmentades fins ara, no provoquen desdoblaments. Noms equivocats, senzillament, o atribucions errònies. Errors, tots ells, que no estan en el text de Pla. Així, i aquí no puc ser tan exhaustiu perquè aquests els he trobat a l'atzar, sense fer-ne cap seguiment, el Centre de Estudis Histò-

rics Internacionals no el trobareu al seu lloc perquè abans apareix precedit amb el títol d'un llibre: *Aproximación a la Historia de España*. L'entrada Canigó atribueix a l'Hermós una referència a Josep Sebastià Pons. Els Casanova de Campdevàrol els relaciona amb l'arxiu de Moià. La germana del pintor Casas diuen que és la germana de Joaquim Casas-Carbó. A Ramon Casas li atribueixen coses de Joaquim Casas-Carbó. Apareix un Casas, Sr. quan es tracta d'un Casals. El riu Chasapeake i la Badia Chesapeake, escrits de forma diferent. S'inventen una Associació Catalanista d'Excursions Científiques Domènec Badia. Hi ha errors en els anys d'aquestes entrades: Constitució del 1945 (Espanya) i Junta Revolucionària de Palafrugell (1969).

I després hi ha noms mal escrits, tant pel que fa a l'entrada com als noms que apareixen dins d'una entrada. Entre al-

El cas Pla

De la pàgina 1.027 a l'última, crec que és la 1.156, perquè les del final no estan numerades (?), hi ha tres índexs ben estrambòtics, un anomenat autobiogràfic que no té cap justificació seriosa de fer-lo separat, com l'anomenat erròniament índex de refranys, i el de les obres de Josep Pla, impossible d'entendre sense una nota explicativa. Si ens aturem a observar aquest darrer índex, veurem que el desastre no pot ser més gran. Comprovem, per exemple, l'entrada *Baix Empordà*. Si consultem les referències, ens adonarem, com s'esdevé amb les entrades *Procedimientos judiciales* i *Presència*, que Pla no parla de cap obra seva, sinó de la revista «Baix Empordà». Això vol dir que són entrades i referències que es trobaran a faltar en l'índex general. En contrapartida, en l'índex general hi ha una entrada que hauria de ser aquí, *Reflexions sobre l'Empordà*.

L'índex sembla dedicar-se a recollir les vegades que Pla parla d'una obra seva. No tots els membres de l'equip ho sabien. N'hi ha un que fitxa, aquí, tot el text de les *Confessions literàries* del volum 43. *Els vents sempre roden* és, segons l'índex, una obra de Pla. Llegim Pla: «vaig tractar de fer una poesia els dos primers versos de la qual foren aquests: «Els vents sempre roden; quan deixaran de rodar...?»». Com que no tenia res més a dir, vaig plegar.» En contrapartida, l'índex s'oblida de recollir la trentena de versos publicats per Pla al volum 26. En aquest índex sovintegen els números equivocats i les incorreccions en la presentació formal de l'entrada. Si mireu l'última pàgina, la lletra «X», veureu la cura amb què han corregit les proves. Només hi ha dues entrades. Doncs n'hi ha una que sobra: són la mateixa, repetida. □

tres, hi ha mal escrits Lukàcs, Shakespeare, Bertrana, Parcerissas, com també un París. La dona de Vicens no es pot dir Molinas, de segon cognom. Entrades que apareixen equivocadament en cursiva:

Dioxadis, Constantí; Ernst, Alfred; Gilabert, Francesc; Girardoux, Jean i Scott, Walter. També hi ha algun títol que apareix en negreta, en comptes d'anar en cursiva. Tot això, sense parlar dels noms de persones incomplets, que confonen, a més de l'equip, el lector. □